

Budapestre vonatkozó ujságcikkek

Szerző: *Molnár Imre*

Cím: *Cserkészek ássák föl a dunapenteleai római temetőt*

Forrás: *Magyarország*

Bp.
(Hely)

1922 VIII 3
(Idő)

(Köt. v. füz.) (Oldal)

Osztályozás

T
F
Idő
Személy
Helyszám

902.6
Dunapentele
"1922"

Cserkészek ássák föl a dunapenteleai római temetőt

Látogatás a cserkésztáborban — A cserkészek jobban beváltak, mint a fogadott munkások

Dunapentele, júl. 31

(A Magyarország tudósítójától)

Különös álom szövődött a múlt héten csütörtökről péntekre virradó éjszaka. Kevésszavú, komoly, ezerfelé figyelő, mindig tettekre kész emberek közt voltam, akik azért a jókedvet sem számúzik, hibáikra magukba szállnak, erényeiket nem ütik nagyöbra, de szinte kényelmetlenül érzik magukat, ha szó esik róluk; fegyelmezettek — elsősorban önmaguk irányában, beletalálják magukat minden helyzetbe. Messziről nézem őket — gyerekek, közlőrl — férfiak, még közelebről, — mégis csak ifjak, de hogy is mondjam csak pontosan... pompás férfipalánták a lovagok fajtájából. Egy kis községben élnek, ahol minden gyönyörű rendben folyik. Ajkukon magyar szó zeng, azt mondják, hogy ők Magyarország... Nos, ha én köztük vagyok, akkor én is Magyarhonban vagyok. Igen, igen, — de hisz »salós«, »gazember«, »hazaáruló« ezek is magyar szavak s ahol én élek, ott ott hangos, csuf veszekedések közt a világ s azt mondják, az is Magyarország... Hát lehetséges ez?! Kinos nyomással nehezedett rám ez a végső kép, vigasztalóan integetett alóla az első s lassan felébredtem. Hol vagyok tulaj-

donképp? Mozdulatomra szalinazizzenés a felelet, fürge szélroham rázza meg körülöttem a »falat« s nyitottra dörzsölt szemembe hívós reggeli üdvözlötet küld egy tenyéryni nyiláson át. Ah! A dunavecei cserkésztábor parancsnoki sátorában vagyok.

Eltűnődöm még egy ideig ezen a különös álmon. Mindent értek most már. A csütörtöki délután és este felejthetetlen élményei vezették az álom ecsetjét, izgató hangulatai játszottak az álom bűvös hangszerén. Rendeztetem őket szép sorjában, dem nincs időm, mert szól az ébresztő: ni, már kint tornásznak is a fiuk, mi is öltözködünk, reggelizünk s indulunk a penteleai ásátások színhelyére.

A római Intercisa a mai Pentele helyén

Még Budapesten értesültem arról, hogy a cserkésztábor nem pusztá »nyaralás« céljából van Dunavecsén, hanem egyben merész és kemény próbát is áll: az arheológia szociálatába szegődött. Közel nyolc kilométernyire fekszik Vecsétől Pentele, a dunántuli oldalon, helyén római telep volt valamikor s az időben Intercisának hívták. Széleshátú dombok vonulnak itt a folyam mentén, a telep északi dombján terül el a rómaiak »castruma«, ma is

könnyen fölismerhető, négyszögletűre egyesített hátról. Már rég fü zöldel rajta, de most is *Táborhegy* a neve. Déire tőle, a völgyben, ahol a mai Pentele figyozik, a római polgárság lakott. Ettől délre újabb dombhat, melyen a völgy felől Kálvária emelkedik, majd utána szántók és szőlők következnek. A mai Kálvária körül egy római kaszárnya nyomaira bukkantak a háboru előtt s az itt lelt három római sisak a Nemzeti Muzeumba került. A szőlők alatt vagy kétméteres mélységben terül el a régi *Intercisa* temetője, nyugati oldalán futott a büszke római országút.

A temetőhelyet már régebben ismerték arheológusaink. Egy részét feltárta a kilencszázas évek elején *Mahler Ede* professzor, a munka azonban megszakadt a világháborúval.

Hogy kerül a cserkész az arheológidához

Hogyan lehetne vajjon az ásátásokat most az ország szomorú anyagi viszonyai közt újra kezdeni: ez a kérdés izgatta a Nemzeti Muzem fiatal tudósait. Vétel útján gyarapítani a régiséggyűjtést a mai pénzügyök mellett lehetetlen, új anyag nélkül pedig csak helybenmozgást végezhet a tudomány. Nincs más hátra, mint valami uton-módon felvenni az egyenes kutatások fonalát s ásadni, hátha ez megoldható nagyobb akadályok nélkül. Itt van például az ifjuság romantikus tettvégya és lelkesedése, amelyet olyan szép sikerrel szervez és irányít a mind szélesebb körökben terjedő cserkész-

mozgalom. Nem volna-e lehetséges ezt a szabadon csapangó energiát a tudományos kutatás szekerébe fogni? Egyszeriben megindulhatna a tudományos munka ezen a téren s a tudomány is meg az ifjuság is csak nyerne vele. A Budapesti református keresztyén ifjusági egyesületben vetődött föl először az ötlet. Egyszerűnek látszik, mint a Kolumbus tojása, csak nem tudni még — megáll-e. A *Magyar Cserkész* 1921 májusi számában már írásban is megjelenik. *Oroszlán* Zoltán muzeumi segédőr fejtegeti lelkesbizakodó hittel. Tudományos körökben nem nagyon bíznak ötlete sikerében, Mikor a fiatal tudós a tavasszal Bécsben járt és tervét emlegette, a bécsi muzeum emberei naívságnak vélelményezték. Juventus ventus — a fiatalság bele fog nagy lelkesedéssel, de amikor látja a munka nehézségeit, meg fog szökni előle. Csak próbálja meg, ha nem hisz a tapasztaltak szalvélelményének, majd meglátja, hogy belebukik. Ő nem hitt a hitetleneknek, hanem belefogott — s Kolumbus tojása megállt!

Julius nyolcadikán kezdték az ásátási munkálatokat, 29-én végeznek a közei 400 négyszögölnyi bérelt területtel, szolt a jelentés a Nemzeti Muzem igazgatóságához, tessék megtekinteni az eddigi eredményeket s megnézni, hogy folyik a munka az utolsó napokon. A leletek át vételére a Nemzeti Muzem Isov Kálman főtitkár küldte ki s jó magam az érdekesnek ígérkező kirándulásra hozzá csatlakoztam.

A római temető

Déli 11 óra tájt értünk a pentelei szülőhegyre, amelyen az őskori temető elterül s az ifjakat még java munkában találtuk. Ma feles, magyar-német raj volt kint, mert ű vecei tábor német vendég-cserkészsei is részt kértek a munkából s ma egyik részük szolgálatba állt. Derékig meztelenre vetkőzve turták a földet s diadallal jelenti egyik csapat is, másik, is hogy leletre bukkantak, csak *Oroszlán* tanár urat várják, akit a faluba szólított valami hivatalos kötelesség. Addig *Kincses* bácsi vezeti a munkát, egy tapasztalt előmunkás.

Kás, aki már az eddigi ásatásoknál is ugyanilyen minőségben működött. Hol ide, hol oda hívják, szakértelemmel vizsgálja a földet és rétegzettségéből megmondja érdemes-e tovább ásní vagy sem. Most két helyen megállt a munka, egyik gödörben két cserépsirra bukkantak, a másikkban pedig egy koporsó nélkül elföldelt csontvázra. Nő lehetett az istenadta, mert nagyon vékonyak a csontjai.

Egy sírbontás

Közben megjön *Oroszlán Zoltán* és nagy örömmel fogad bennünket, még nagyobb örömmel hallja, hogy új leletre van kilátás. A nyitott sírt bontja előbb *Kincses* bácsi. Kis kaparókés a szerszáma, gondos grönghésséggel távolítja el a földet s szedi tenyerére a talált csontokat, ékszereket. Az egész társaság körülállja a gödört, lázas érdeklődéssel kap minden felnyujtott tárgy után. Szegény asszony lehetett, — véleményezi *Kincses* bácsi, — igen szegényesek az ékszerei s azzal máris nyújtja fel az üvegyöngyöket a csontváz dereka körül. De nézd csak, gyűrűje is volt... Egy... nem, kettő. Adja csak ide hamar! Kézről-kézre jár, végül kezünkbe kerül két ezüstdrót-gyűrű. Szürkésfeketék az oxidálódástól, egyik alighanem bő lehetett, mert *rongyfoszlány* van rajta. Újra gyöngyök kerülnek elő a nyak tájékaról, egy becses csontkarperec töredékek ugyanonét s megindul az izgatott találgatás, vajjon lesz-e fölönfüggője, vagy sem. Lassan kerül elő a koponya teljes fogsorral — de függök nélkül. A csontokat száradni hagyják a sír szélén, mert így igen puhák. *Kincses* bácsi kikészülődik a gödörből s a fluk hazafelé készülődnek. Előbb azonban parázs vita: kimarad ott inspeklóra. Mindig több a vállalkozó, mint kellene.

A leletek

Míg a fluk készülődnek, mi a főnöki sátorba vonulunk az eddigi leletek megtekintésére. Megtudjuk, hogy a leletek

a IV—V. századból valók. A sírok legnagyobb részét a népvándorlás idején keletről nyugatra vándorló törzsek kifosztották. A 63 eddig feltárt sír közül csak 20 volt bolgattatlan, a többi összevissza hányva. Az ép sírok közül a téglá- és cserépsírok voltak többségben s ezekben szép számban voltak bronz ékszertárgyak, nyakékekről való üveg- és borostyángöngyök, arany fülbevalók, ezüst ékszertárgyak, nagymennyiségű mázas agyagkorsó s egy pár kesői kori római fibula (-kapcsoló tü). Egyik legértékesebb lelet egy nagyon nemesformájú, díszített talpatlan üvegpohár. Feltártak ezenkívül egy épület alapzsírszerű koralaku maradványát, amelynek közelében igen szép stukkó darabokat találtak, valamint kék- és vörösmintás falfestés nyomait. Az épülethez egy út vezetett, amely közvetlen összeköttetésben állott a nyugati felé eső római országgal. Kősírok is kerültek elő, sajnos azonban ezek mind kifosztott állapotban. Nagy számban találtak bélyeges téglákat, amelyek az itt álmázó csapatokra adnak felvilágosítást. Igen sok téglajegy őrizi a második segédlegió emléket (leg. II. ad.). Akad bélye a *Breucus* cohorsnak s egy téglai *Frigeridus*nak, Pannonia akkori katonai fejednek nevét őrizi (IV. század Kr. u.).

Hogy dolgoztak a cserkészek

A leletek megtekintése után a legnagyobb elragadtatás hangján emlékezett meg *Oroszlán Zoltán* s ifjú segítőitársairól. Első eset az egész világon, hogy cserkészek ásatást végeztek s a vállalkozás fényesen bevált. Mindennap más raj jött át este *Veeséről*, azok itt aludtak, reggel négykor már munkában álltak és félórás reggelizési szünetet leszámítva, 10-ig, 11-ig dolgoztak. A 16—22 emberből álló rajok teljesítménye a legnagyobb elismerésre méltó. Volt olyan nap, amikor 16 fiu, közülük nyolcan 12—14 évesek, több mint 50 köbméter földmunkát végeztek. *Kincses* bácsi véleménye szerint *fogadott munkások egész nap nem végeztek ennyit*. Ez csak azzal magyarázható, hogy erjüket a tárgy iránt való lelkesedés acélozta. Sokszor úgy kellett őket kiparancsolni a gödörből, sőt volt olyan, aki szabad foglalkozása idejéve átszökött dolgozni. Az ásatások eredménye azt igazolja, hogy a magyar régészet jövője biztosítva volna, ha sikerülne a cserkészmozgalmat az ásatások szolgálatába állítani. Az itt dolgozó ifjak már félig-meddig kész vezetők munkások s igen jól alkalmazhatók lennének további munkálatainknál. *Molnár Imre*